

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา

Participatory Action Research in Tourism Route Development for Community Based Tourism in Thung Maphrao Community, Phang-nga

Received 13 July 2021

Revised 16 August 2021

Accepted 16 August 2021

นิमित ชุ่นสั้น,

สัณญา ฉิมพิมล, พิมลรัตน์ ภูเขียว,

สุภัทรา สังข์ทอง, ประภาศรี อึ้งกุล,

ยุทธชัย ฮารีบิน, สิรินทรา สังข์ทอง, พิมพิกา พูลสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Nimit Soonsan,

Sanya Chimphimon, Pimonrat Radphukheaw,

Suphattra Sangthong, Prapasri Ungkul,

Yuttachai Hareebin, Sirinthra Sungthong, Pimpika Poolsawat

Phuket Rajabhat University

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ 1) เพื่อสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา 2) เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางเลือกในชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา และ 3) เพื่อประเมินเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ ที่เก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายภาคส่วนทั้งจากภาครัฐ เอกชน นักท่องเที่ยว และผู้นำชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนทุ่งมะพร้าวมีทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่สามารถนำมาพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยไม่ลดทอนคุณค่าและการจัดการขีดความสามารถการท่องเที่ยว นอกจากนี้การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ภายใต้รูปแบบ “มองตะวันจากภูผา...ล่องธาราสู่มหานที” ซึ่งประเมินเส้นทางท่องเที่ยวดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเส้นทางท่องเที่ยวใหม่มีความแตกต่างจากเส้นทางการท่องเที่ยวเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ผลการศึกษานำไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: เส้นทางท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชน วิจัยเชิงปฏิบัติการ

Abstract

This study aimed to 1) survey tourism route in Thung Maphrao Community, Phang-nga, 2) develop alternative tourism route in Thung Maphrao Community, Phang-nga, and 3) evaluate tourism route in Thung Maphrao Community, Phang-nga. The study used participatory action research methodology by collecting data from stakeholder, consisting government sectors, public sectors, tourists and community leaders. The results showed that there are many resources that natural resources and cultural and custom in Thung Maphrao Community for further development of tourism route based on the community value and the tourism capacity management. Moreover, the new tourism route under the model “Wander above the sea of fog, float down the river through untouched land”. In addition, the evaluated results of tourism route showed the statistically significant difference between the new and old tourism route. The results could use to develop efficient tourism management at the Thung Maphrao Community.

Keywords: Tourism route, Community-based tourism, Participatory Action Research

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเดินทางท่องเที่ยวแบบหลังไหลจำนวนมาก (Mass tourism) ซึ่งทำให้เกิดการบริโภคทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างสิ้นเปลืองและก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (จิตคุปต์ ละอองปลิว, 2562) แต่อย่างไรก็ตามด้วยสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของการท่องเที่ยวในปัจจุบันจำเป็นต้องทำให้นักท่องเที่ยวบริโภคอย่างสมเหตุสมผล มีจิตสำนึกและคำนึงถึงคุณค่าของชุมชนและท้องถิ่นที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนต่อจุดหมายปลายทาง ด้วยการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative tourism) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งมีคุณลักษณะเด่นในเชิงความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการสื่อความหมายและนำเสนอรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-based tourism) ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน รวมถึงการกระจายรายได้และผลประโยชน์ไปยังระดับท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม (มัสลิน วุฒิสินธุ์, 2560)

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่นำเสนอเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นจากทรัพยากรหลากหลาย เช่น วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตชุมชน เป็นต้น เพื่อพัฒนารูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างประสบการณ์และความประทับใจต่อนักท่องเที่ยว (ศิริพันธ์ นันสุนานนท์, 2563) โดยเฉพาะการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวตามศักยภาพของแต่ละพื้นที่เพื่อดึงดูดเด่นที่สำคัญให้นักท่องเที่ยวเข้าชมจุดที่น่าสนใจตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ปลอดภัยและสะดวกขึ้น (สกาวัฒน์ บุญวรรณ และคณะ, 2563) แต่อย่างไรก็ตาม

ทรัพยากรของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งชุมชนทุ่งมะพร้าวเป็นชุมชนหนึ่งที่เคยอยู่ในสถานะกิ่งอำเภอของจังหวัดพังงา เป็นชุมชนเหมืองแร่ อาคารสถาปัตยกรรมเก่าแก่ และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งสถานที่ตั้งอยู่ระหว่างแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัดพังงา ได้แก่ หมู่เกาะสิมิลัน หมู่เกาะสุรินทร์ อุทยานแห่งชาติเขาลึก-ลำรู่ เป็นต้น และจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางเยี่ยมชมเยือนเป็นจำนวนมาก (Mass tourism) ดังนั้นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยว และช่วยขับเคลื่อนการรวมกลุ่มของชุมชนในการออกแบบเส้นทางตามจุดเด่นของพื้นที่เพื่อให้เกิดตลาดทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรมได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่

- 1) เพื่อสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
- 2) เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางเลือกในชุมชนทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
- 3) เพื่อประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดการขอบเขตด้านพื้นที่คือ ชุมชนทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ซึ่งเป็นชุมชนที่มีความพร้อมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับคณะผู้วิจัย โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหาคือการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางเลือกให้แก่พื้นที่ของการศึกษานอกจากนั้นขอบเขตด้านประชากรคือ วิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเขาไข่นุ้ย หอการค้าจังหวัดพังงา ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพังงา ผู้นำชุมชน แกนนำกลุ่มชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ชุมชนเกิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับขีดความสามารถในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน นอกจากนี้ชุมชนสามารถกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวทางเลือกที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำเสนอเป็นทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวในอนาคต นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐและสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวยังสามารถมีบทบาทในการสนับสนุนเส้นทางท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเป็นทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ด้วยการกระตุ้นและส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยเน้นความคงอยู่ของความเป็นอัตลักษณ์และจุดเด่น รวมถึงความเป็นพหุวัฒนธรรมของวิถีชีวิตของชุมชนทุ่งมะพร้าว อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งชุมชนมีบทบาทการเป็นเจ้าของ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2560) ลักษณะสำคัญของการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือ การนำทรัพยากรในท้องถิ่น ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ฯลฯ มาใช้เป็นปัจจัยหรือต้นทุนเพื่อจัดการท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสม ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและชุมชน ทั้งนี้การจัดการการท่องเที่ยวต้องตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว และชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ อย่างไรก็ตามการพัฒนาทรัพยากรเพื่อให้จัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืน ตามมาตรฐานและเกณฑ์ขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ต้องพิจารณาในมิติทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านที่ 1 การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านที่ 2 การจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิต ด้านที่ 3 การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน ด้านที่ 4 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน และด้านที่ 5 คุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งทุกมิติต้องให้ความสำคัญเท่าเทียมกันในการวางแผนบริหารจัดการท่องเที่ยวและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชน

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative tourism route) ในชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจฐานทรัพยากรของชุมชนและอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ถึงเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น อีกทั้งการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่มีการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนย่อมทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวถูกใช้ได้อย่างคุ้มค่าด้วย ทั้งนี้ การจัดเส้นทางท่องเที่ยวหมายถึง การกำหนดเส้นทางเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมตามจุดที่น่าสนใจตามทรัพยากรต่าง ๆ ได้อย่างง่ายสะดวกและปลอดภัย ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ได้อย่างครบถ้วน (วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว, 2551) จากการศึกษาชุมพล รอดแจ่ม (2555) ได้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดนนทบุรี เพื่อค้นหาปัจจัยและผลในการที่ผู้คนตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวในการขยายโอกาสของการจัดเส้นทางท่องเที่ยว ได้ในระยะยาว นอกจากนั้น เสริมศิริ นิลดาและคณะ (2560) ได้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย โดยเฉพาะการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว สถานที่หรือชุมชนเพื่อกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามรอยชาติพันธุ์บนเส้นทางท่องเที่ยวเศรษฐกิจ และ เบญญูทิพย์ ทองวิล (2559) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของเส้นทางท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดเส้นทางหลักและเส้นทางรองจากทรัพยากรทางธรรมชาติ และคุณค่าของประวัติศาสตร์ชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวไทย เช่นเดียวกับ นนทิกัด เพียรโรจน์ และคณะ (2558) ได้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมให้แก่กลุ่ม 4 ภูมิภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ได้ทั้งโปรแกรมนำเที่ยวแบบท่องเที่ยววันเดียว (One day trip) และโปรแกรมนำเที่ยวแบบค้างคืน สอดคล้องกับสกวรัตน์ บุญวรรณ และคณะ (2563) ได้พัฒนาเส้นทางนำเที่ยวเพื่อต่อยอดสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยอาศัยต้นทุนของพื้นที่เป็นหลัก และไม่ลดทอนหรือทำลายคุณค่าของชุมชนและขีดความสามารถในการจัดการฐานทางทรัพยากรทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น ผลการศึกษานี้จึงได้พัฒนา

เส้นทางท่องเที่ยวออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) เส้นทางศึกษาประวัติศาสตร์เป็นโปรแกรมแบบ 1 วัน (One day tour) 2) เส้นทางศึกษาเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นแบบครึ่งวัน (Half day tour) และ 3) เส้นทางศึกษาทางด้านสังคมเป็นโปรแกรมครึ่งวัน (Half day tour) ส่วน ธนาภา ช่วยแก้ว และสุดใจ จิโรจน์กุล (2562) ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ริมแม่น้ำปากพองมีศักยภาพของทรัพยากรเหมาะสมในการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมแม่น้ำปากพองแบบเต็มวันตามแนวคิด “วันเดียวเที่ยวปากพอง” ภายใต้ชื่อรายการนำเที่ยว “ล่องเรือหา...รักซ์ ที่ปากพอง” จึงสามารถสรุปได้ว่าการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวที่ผ่านมามีการออกแบบการท่องเที่ยว 3 รูปแบบ ตามแนวคิดของ ฉันทัท วรณธอม (2552) คือ รูปแบบแรก Hub and Spoke รูปแบบที่สอง Circle และรูปแบบที่สาม Open Jaw สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพันธ์ นันสุนานนท์ (2563) ที่ออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตทุ่งครุ โดยเฉพาะการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบครึ่งวันและแบบเต็มวันให้นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบในวัฒนธรรม ดังนั้นการทบทวนวรรณกรรมในครั้งนี้จึงสามารถพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางเลือกและประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา ด้วยการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวตามฐานทรัพยากรเป็นแกนหลักเพื่อนำเสนอให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ดี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัยด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) ตามแนวทางของ Kemmis and McTaggart (1988) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการวางแผน ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการสังเกต และขั้นตอนที่ 4 ขั้นการสะท้อนผล เพื่อให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ครบถ้วน โดยพื้นที่การศึกษา คือ ชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา ซึ่งเป็นชุมชนตามแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดพังงา โดยตำบลทุ่งมะพร้าวอยู่ในเขตท้องที่อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เป็นพื้นที่ที่สามารถพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเป็นทางเลือกที่สำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาเส้นทางเพื่อลดจำนวนนักท่องเที่ยวจากกระแสการท่องเที่ยวหลัก ได้แก่ หมู่เกาะสุรินทร์ หมู่เกาะสิมิลัน ที่อยู่ใกล้เคียงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัยของแต่ละวัตถุประสงค์มีรายละเอียดดังนี้

การสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แบ่งออกเป็นวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพและการศึกษาเชิงปริมาณ สำหรับวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลได้แก่ วิชากิจ ชุมชนการท่องเที่ยวเขาไข่นุ้ย หอการค้าจังหวัดพังงา ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพังงา จำนวน 15 คน ที่เก็บข้อมูลด้วยแบบสนทนากลุ่มย่อย (Focus-group interview form) และแบบสังเกต (Observation form) ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2563 แล้ววิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อสรุปเป็นสาระสำคัญของข้อมูลเป็นกลุ่มตามเนื้อหา ที่ได้จากการรวบรวมเนื้อความ คำพูด ข้อความ และปรากฏการณ์จากบริบทตามวัตถุประสงค์ นอกจากนั้นการศึกษาเชิงปริมาณมีผู้ให้ข้อมูลกลุ่มสอง ได้แก่ นักท่องเที่ยว จำนวน 27 คน ที่เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินผลเส้นทางท่องเที่ยว (Evaluation form) ในวันที่

16-17 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2563 แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย วิชากิจชุมชนการท่องเที่ยวเขาไข่นุ้ย หอการค้าจังหวัดพังงา ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพังงา ผู้นำชุมชน แกนนำกลุ่มชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว รวมทั้งสิ้น 50 คน ใช้เครื่องมือสำหรับการวิจัยคือ แบบสนทนากลุ่มย่อย (Focus-group interview form) และแบบสังเกต (Observation form) ซึ่งได้พัฒนาเครื่องมือตามแนวทางของแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในอดีตเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การศึกษา แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 8 ครั้ง ในระหว่างวันที่ 1 เดือนธันวาคม พ.ศ.2563 ถึงวันที่ 31 เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2564 ต่อจากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษารั้งนี้เพื่อสรุปเป็นสาระสำคัญของข้อมูลเป็นกลุ่มตามเนื้อหา ที่ได้จากการรวบรวมเนื้อความ คำพูด ข้อความ ปากกฏการณ์ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระหว่างการเก็บข้อมูล

การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา ตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 ใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณมีผู้ให้ข้อมูลคือนักท่องเที่ยว จำนวน 27 คน ที่เก็บข้อมูลด้วยแบบประเมินผลเส้นทางท่องเที่ยว ในวันที่ 10-11 เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2564 แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแตกต่างค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจากการลงพื้นที่ภาคสนามรวมทั้งข้อมูลพื้นฐานของชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา และการวิเคราะห์ความสำคัญและคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งผลการศึกษาในแต่ละประเด็นสามารถนำเสนอตามวัตถุประสงค์ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงาตามวัตถุประสงค์การศึกษาข้อ 1 แสดงให้เห็นว่า ประเด็นของทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนทุ่งมะพร้าวมีแนวโน้มการท่องเที่ยวที่ดี การสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านธรรมชาติของชุมชนมีป่าโกงกางที่อุดมสมบูรณ์และส่งผลให้มีสัตว์ทะเล เช่น ปูดำ หอยตลับ หอยเจดีย์ เป็นต้น อุดมสมบูรณ์เช่นเดียวกัน ซึ่งลักษณะของป่าโกงกางมีแนวยาวเรียงรายยื่นออกไปสู่ทะเลอันดามัน นอกจากนั้นยังมีจุดชมวิวดูทะเลหมอกยามเช้าจากเนินเขาของพื้นที่เอกชนภายใต้ชื่อ “ทะเลหมอกเขาไข่นุ้ย” ซึ่งจุดชมวิวเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติ จากทรัพยากรการท่องเที่ยวจึงมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นขายรายการนำเที่ยวเพื่อชมวิวดูทะเลหมอกเขาไข่นุ้ยเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวหลักของพื้นที่ ประเด็นต่อมาในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการรวมกลุ่มอย่างหลวม (Weak inter-unit ties) ของสมาชิกในตำบลทุ่งมะพร้าว ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ ปกป้องและรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติในชุมชน ประเด็นด้านการกำหนดกฎระเบียบและมาตรการของชุมชนทางกลุ่มได้มีการกำหนดกฎกติกาสำหรับการปฏิบัติตนและผลักดันให้นักท่องเที่ยวได้ปฏิบัติตามอย่างจริงจัง



ภาพที่ 1 ป่าชายเลยในพื้นที่ทุ่งมะพร้าว (ภาพซ้าย) และจุดชมวิวทะเลหมอก (ภาพขวา)
ที่มา ผู้วิจัย, 2563

การลงพื้นที่เพื่อสำรวจเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนทุ่งมะพร้าวของการศึกษาคั้งนี้จึงนำนักท่องเที่ยวเดินทางประเมินกิจกรรมชมวิวทะเลหมอกเขาไฉ่น้อย ในลักษณะ 2 วัน 1 คืน โดยมีสถานที่พักแรมตั้งอยู่บนเนินเขา ณ จุดชมวิว ซึ่งผลการศึกษาแสดงดังตารางที่ 1 โดยผลการประเมินความพึงพอใจนักท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุดจำนวน 2 ด้าน และมีความพึงพอใจระดับมาก จำนวน 3 ด้าน แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2 นอกจากนั้นผลการประเมินความพึงพอใจในแต่ละด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านพื้นที่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกระบวนการ ด้านกิจกรรม และด้านบริหารจัดการ

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลนักท่องเที่ยวก่อนปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยว

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (n= 27)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	6	22.2
หญิง	21	77.8
อายุ		
18 – 25 ปี	27	100.0
ศาสนา		
พุทธ	18	66.7
อิสลาม	9	33.3
งานอดิเรก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การเดินทางท่องเที่ยว	22	64.8
ชมภาพยนตร์	10	29.4
อ่านหนังสือ	1	2.9
เต้น	1	2.9
ประสบการณ์การท่องเที่ยว		
เดินทางครั้งแรก	26	96.3
เคยเดินทางท่องเที่ยวแล้ว	1	3.7

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจนักท่องเที่ยวก่อนปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยว

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความหมาย	ลำดับ
ด้านพื้นที่	4.28	0.804	มากที่สุด	1
ด้านกระบวนการ	4.20	0.819	มาก	3
ด้านกิจกรรม	4.01	0.785	มาก	4
ด้านบริหารจัดการ	3.65	0.980	มาก	5
ด้านสภาพแวดล้อม	4.23	0.845	มากที่สุด	2

การศึกษาแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา จากการสำรวจเบื้องต้นการรวมกลุ่มยังเป็นการรวมตัวของแกนนำและชาวบ้านเพื่อนำเที่ยวในจุดชมวิวเขาไข่น้อย การศึกษาเพื่อพัฒนาในงานวิจัยครั้งนี้จึงค้นหาความสำคัญของการรวมกลุ่มหลากหลายรูปแบบเพื่อให้การพัฒนากลุ่มหรือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ดังนั้นผลการศึกษานี้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงาจึงพัฒนาให้มีความชัดเจนด้วยการรวมกลุ่มด้วยการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนเขาไข่น้อย ซึ่งจากเดิมที่เป็นการรวมกลุ่มแบบหลวม (Weak inter-unit ties) ได้ทำให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นเป็นการรวมกลุ่มอย่างเหนียวแน่น (Strong inter-unit ties) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความแตกต่าง (Heterophily theory) ที่อธิบายการรวมกลุ่มทั้งสองแบบมีข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน โดยการรวมกลุ่มแบบหลวมมีข้อดีตรงที่สามารถจะถ่ายทอดความรู้ที่มีความสลับซับซ้อนน้อย แต่การรวมกลุ่มอย่างเหนียวแน่น ช่วยทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้ที่มีความสลับซับซ้อนมากได้ดีและเติบโตได้ดีมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การรวมกลุ่มอย่างเหนียวแน่นในนามวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชนเขาไข่น้อยสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนทุ่งมะพร้าวจะช่วยทำให้เป้าหมายในมุมมองของชุมชนสามารถกำหนดสิทธิของชุมชนและสิทธิของทรัพยากรชุมชนได้ชัดเจนมากขึ้นและทำให้นักท่องเที่ยวได้รับคุณค่าและประสบการณ์จากการทำกิจกรรมตามเส้นทางท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนาเส้นทางเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนทุ่งมะพร้าวสามารถจัดได้หลากหลายองค์ประกอบที่ใช้ในการกำหนดการพัฒนาโดยอาศัยต้นทุนของพื้นที่เป็นหลักและต้องไม่ทำลายหรือลดทอนคุณค่าของชุมชน ทั้งนี้พื้นที่ที่มีจุดเด่นรวมทั้งขีดความสามารถในการจัดการฐานทางทรัพยากรทางธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชนที่สามารถนำมากำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเป็นเส้นทาง 2 วัน 1 คืน ที่สะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์และคุณค่าของชุมชนภายใต้สโลแกน “มองตะวันจากภูเขา...ล่องธาราสู่มหานที” พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางของชุมชนทุ่งมะพร้าว ประกอบด้วย 2 จุดที่สำคัญ ได้แก่ จุดแรก “มองตะวันจากภูเขา” เป็นจุดที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดจากทรัพยากรหรือแหล่งท่องเที่ยวเดิมคือ เขาไข่น้อย ที่เป็นที่ดินของเอกชน ซึ่งจุดนี้นักท่องเที่ยวสามารถชมวิวจุดชมพระอาทิตย์ขึ้นและวิวทะเลหมอกที่มองเห็นได้ในมุมกว้าง โดยมีทิวทัศน์ของแนวเขาลำแก่น เขากะปง เขาพังงา และแนวเทือกเขาภูตาจ่อ อย่างไรก็ตามจุดนี้นอกจากเป็นจุดชมวิวพระอาทิตย์ขึ้น ยังเป็นจุดที่ชมวิวพระอาทิตย์ตกที่มองเห็นวิวของทะเลอันดามันได้อีกด้วย นอกจากนั้นจุดนี้นักท่องเที่ยวสามารถค้างคืน ซึ่งมีที่พักของเอกชนให้บริการที่หลากหลาย ในรูปแบบของห้องพักและเต็นท์ แต่อย่างไรก็ตามจุดนี้ยังมีเส้นทางขึ้นเขาด้านบนค่อนข้างชันและขรุขระ การเดินทางจึงต้องใช้ความชำนาญเป็นอย่างมากในการขับขึ้นไป เพราะฉะนั้นจึงควรใช้บริการรถรับส่งของชาวบ้านจึงมีความปลอดภัยดีที่สุด



ภาพที่ 2 จุดชมวิพระอาทิตย์ขึ้นและทะเลหมอก (ภาพซ้าย) และจุดชมวิพระอาทิตย์ตกและทะเล อันดามัน (ภาพขวา)

ที่มา ผู้วิจัย, 2564

จุดการท่องเที่ยวที่สองคือ “ล่องธาราสู่มหานที” นักท่องเที่ยวสามารถล่องแพไม้ไผ่ที่มีมาตรฐานตามเส้นทางของป่าโกงกาง ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์ทะเล นอกจากนี้ชาวบ้านมีอาชีพหลัก คือ การทำประมงพื้นบ้าน และการทำเครื่องมือประมงพื้นบ้าน ดังนั้นในช่วงน้ำลงจะเกิดสันหลังมังกรหรือเนินทราย (Sand dune) จึงได้พัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวสามารถลงมือหาหอยตลับหรือหอยหวานที่มีจำนวนมากในพื้นที่เพื่อเป็นการเรียนรู้อาชีพตามวิถีชาวบ้านท้องถิ่น ซึ่งจุดแรกมีสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวมีทั้งทรัพยากรทางธรรมชาติ คือ ป่าโกงกาง ที่มีทัศนียภาพของทะเลอันดามัน ส่วนทรัพยากรทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต คือ วิถีชีวิตชาวประมงพื้นบ้านการทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามจุดนี้ยังคงต้องได้รับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้นที่เป็นจุดขึ้น-ลงเรือ หรือนั่งพักคอยใกล้บริเวณท่าเรือ



ภาพที่ 3 ล่องแพไม้ไผ่ตามแนวป่าโกงกาง (ภาพซ้าย) และสันหลังมังกรและกิจกรรมหาหอยตลับ (ภาพขวา)

ที่มา ผู้วิจัย, 2564

การกำหนดจุดตำแหน่งและแผนที่เส้นทางที่ได้พัฒนาตามตำแหน่งของสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชนทุ่งมะพร้าวแบบ 2 วัน 1 คืน แต่อย่างไรโปรแกรมการท่องเที่ยวสามารถยืดหยุ่นได้ด้วยข้อจำกัดของระยะเวลา ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถร่วมกิจกรรมแบบไม่ค้างคืน จากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ผลจากการศึกษาสามารถวาดภาพแผนที่เส้นทางท่องเที่ยว ดังภาพที่ 4

การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณที่ลงพื้นที่สำรวจตามเส้นทางที่ได้จากผลการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวตามเส้นทาง “มองตะวันจากภูเขา...ล่องธาราสู่มหานที” จากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 21 คน มีรายละเอียดของข้อมูลส่วนบุคคลแสดงดังตารางที่ 3 นอกจากนั้นผลการประเมินความพึงพอใจนักท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุดจำนวน 4 ด้าน และมีความพึงพอใจระดับมาก จำนวน 1 ด้าน แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 4 โดยผลการประเมินความพึงพอใจในแต่ละด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านกิจกรรม ด้านพื้นที่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านกระบวนการ และด้านบริหารจัดการ

ตารางที่ 3 ข้อมูลส่วนบุคคลนักท่องเที่ยวหลังปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยว

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (n= 27)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	9	42.9
หญิง	12	57.1
อายุ		
18 – 25 ปี	2	9.5
26 – 35 ปี	9	42.9
36 – 45 ปี	8	38.1
มากกว่า 45 ปี	2	9.5
ศาสนา		
พุทธ	16	76.2
อิสลาม	5	23.8
งานอดิเรก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การเดินทางท่องเที่ยว	17	85.0
ชมภาพยนตร์	2	10.0
อ่านหนังสือ	1	5.0
ประสบการณ์การท่องเที่ยว		
เดินทางครั้งแรก	16	76.2
เคยเดินทางท่องเที่ยวแล้ว	5	23.8

ตารางที่ 4 ความพึงพอใจนักท่องเที่ยวหลังปรับปรุงเส้นทางการท่องเที่ยว

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความหมาย	ลำดับ
ด้านพื้นที่	4.33	0.497	มากที่สุด	2
ด้านกระบวนการ	4.29	0.509	มากที่สุด	4
ด้านกิจกรรม	4.49	0.406	มากที่สุด	1
ด้านบริหารจัดการ	4.14	0.579	มาก	5
ด้านสภาพแวดล้อม	4.31	0.652	มากที่สุด	3

การทดสอบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านกระบวนการ ด้านกิจกรรม ด้านบริหารจัดการ และด้านสภาพแวดล้อม ได้ทดสอบด้วยกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ด้วยสถิติ Paired sample t-test ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผลการทดสอบแสดงดังตารางที่ 5 พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อด้านกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ด้านพื้นที่ ด้านกระบวนการ ด้านบริหารจัดการ และด้านสภาพแวดล้อม นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจก่อนและหลังปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยวไม่แตกต่างกันทางสถิติ



“มองตะวันจากภูเขา...ส่องธาราสู่เมฆานที”

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนา
เส้นทางท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ของชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา



ป่าชายเลน



คืนแควมังกร



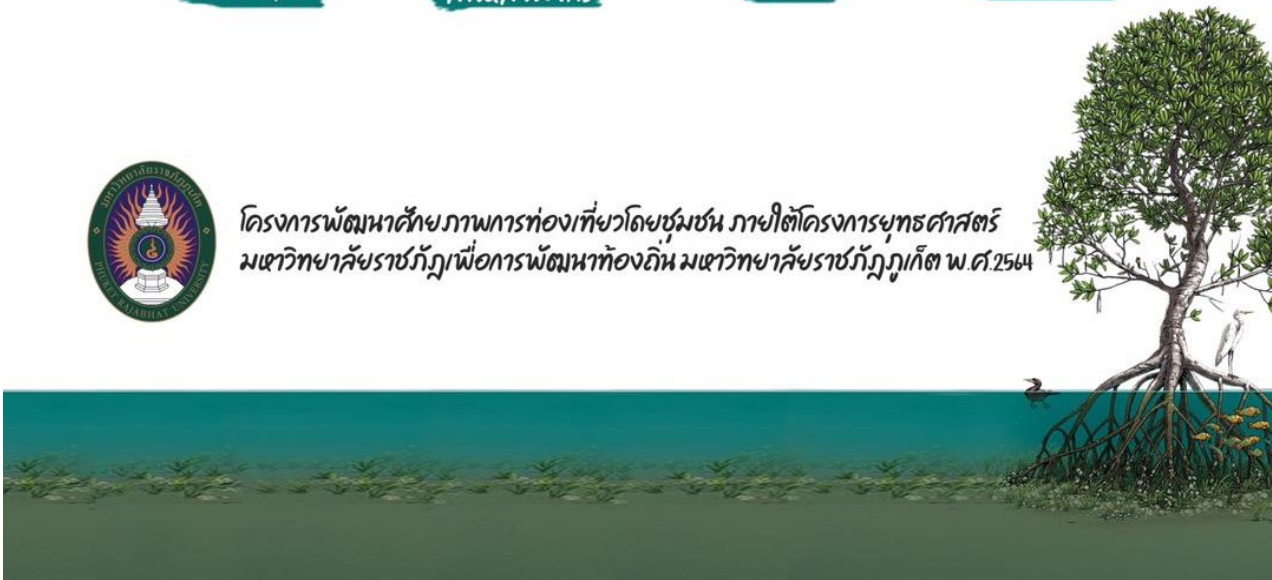
CAMPING



ทะเลหมอก



โครงการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้โครงการยุทธศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต พ.ศ. 2564



ภาพที่ 4 เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างระหว่างความพึงพอใจก่อนและหลังการปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยว

ความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยว	ก่อนการปรับปรุง		หลังการปรับปรุง		t	Sig. (2- tailed)
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน		
ด้านพื้นที่	4.28	0.804	4.33	0.497	.146	.885
ด้านกระบวนการ	4.20	0.819	4.29	0.509	-.132	.896
ด้านกิจกรรม	4.01	0.785	4.49	0.406	2.883**	.009
ด้านบริหารจัดการ	3.65	0.980	4.14	0.579	1.481	.154
ด้านสภาพแวดล้อม	4.23	0.845	4.31	0.652	-.315	.756

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาสามารถช่วยให้ชุมชนได้วางแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยการศึกษาครั้งนี้อาศัยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจึงทำให้เส้นทางท่องเที่ยวและการประเมินผลงานวิจัยสามารถสรุปประเด็นการศึกษาได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามประเด็นของการจัดการการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ชุมชนเกิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับขีดความสามารถในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผลวิจัยนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวตามสโลแกน “มองตะวันจากภูผา... ล่องธาราสู่หมานที” ซึ่งเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน แต่อย่างไรก็ตามข้อจำกัดด้านเวลาของนักท่องเที่ยวยังคงต้องให้ความสำคัญทำให้กิจกรรมตามเส้นทางท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมในโปรแกรมแบบวันเดียวที่สามารถเลือกทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง โดยเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้พัฒนาขึ้นสะท้อนจากจุดเด่นของพื้นที่และบ่งบอกถึงความแตกต่างจากพื้นที่อื่นทั้งวิถีชีวิตที่สะท้อนการดำรงของชุมชนและทรัพยากรของธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกิดจากคุณค่าของชุมชนด้วย

ผลงานวิจัยเกิดผลกระทบต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นจากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนทุ่งมะพร้าว จังหวัดพังงา ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนในส่วนกิจกรรมก่อนการวิจัยและหลังการวิจัยมีความแตกต่างกันทางสถิติ ทางชุมชนหรือกลุ่มวิสาหกิจการท่องเที่ยวสามารถนำเส้นทางท่องเที่ยวไปวางแผนและกำหนดโปรแกรมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างเต็มรูปแบบ ทั้งจากอนุรักษ์ การฟื้นฟู และรักษาเพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นทางเลือกและช่วยลดกระแสการท่องเที่ยวหลักเพื่อให้พื้นที่การท่องเที่ยวมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและขยายความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยต่อไปควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อใช้ประโยชน์ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้การศึกษานี้ก็นำเสนอเส้นทางและกิจกรรมการ

ท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นของพื้นที่ จึงควรศึกษาการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว ด้วยการกำหนดกลุ่มเป้าหมายและเครื่องมือการตลาดเพื่อให้เส้นทางการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการท่องเที่ยวได้สอดคล้องกับการท่องเที่ยว กระแสรองอย่างเหมาะสม

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษานี้ได้รับงบประมาณจากโครงการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้โครงการ ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2561). *การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน*. สืบค้น 11 กรกฎาคม 2563, จาก <http://www.tatreviewmagazine.com/article/cbt-thailand/>
- จิตคุปต์ ละอองปลิว. (2562). การท่องเที่ยวเมืองรอง: ทางเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี. *อินทนิลทักษิณสาร*, 14(2), 39-60.
- ฉันทิช วรรณณอม. (2552). *การวางแผนและการจัดนำเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- ชุมพล รอดแจ่ม. (2555). *เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- ธนาภา ช่วยแก้ว และ สุกใจ จิโรจน์กุล. (2562). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมริมแม่น้ำปากพนัง เพื่อส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว อำเภopakพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช, *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 30(3), 80-97.
- นนทิกัด เพียรโรจน์, สิริภัทร์ โชติช่วง และ ณัฐมน ราชรักษ์. (2558). การเชื่อมโยงเส้นทางและการส่งเสริมการตลาดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่ม 4 จังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทย. *วารสารการจัดการ*, 32(2), 89-115.
- เบญญทิพย์ ทองวิล. (2559). *การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจของเส้นทางการท่องเที่ยวอำเภอบางกรวย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์สำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย*. (การค้นคว้าอิสระหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. กรุงเทพมหานคร.
- มีสลิน วุฒิสินธุ์. (2560). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกแบบผสมผสานในชุมชน : กรณีศึกษา ชุมชนตำบลท่าข้าม จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 11(2), 442.
- วิภาวรรณ ปิ่นแก้ว. (2551). *แนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพมหานคร.

- ศตวรรษ ประจักษ์, วรรณวีร์ บุญคุ้ม และ นรินทร์ สังข์รักษ์. (2560). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10(2)*, 1515-1529.
- ศิริพันธ์ นันสุนานนท์. (2563). แผนที่ชุมชนและการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตทุ่งครุ กรุงเทพมหานคร. *วารสารสถาบันศิลปวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 21(2)*, 83-93.
- สกาวัฒน์ บุญวรรณ, เกษตรชัย และหิม และ บัณฑิตา หลิมประดิษฐ์. (2563). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในย่านเมืองเก่าตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่, 21(1)*, 1-14.
- เสริมศิริ นิลดา, กษิตศ ใจผาวัง, จิราพร ขุนศรี, เบญจวรรณ เบญจกรณ์, ศิริพรรณ จินะบุญเรือง, นิเวศ จินะบุญเรือง และ พิรญา ชื่นวงศ์. (2560). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(1)*, 26-37.
- Kemmis, S., and R. McTaggart. (1988). *The Action Research Planner*. 3rd ed. Geelong, Australia: Deakin University Press.